

Professorene slår tungt

Page
3/4 01

RUNE SLAGSTAD BLIR med rette beundret som ideologisk debattant. Hans dristige flukt gjennom historiens navn og tanker er en nytelse å følge. Kollega Odd-Bjørn Fure i Bergen fører en seigere penn. Men mon de ikke begge iblant slår litt for tungt?

I flere innlegg og intervjuer i det siste, og særlig i Aftenpostens kronikk i går, har Slagstad advart mot at det trenger seg fram en «revisjonisme» innen norsk idéhistorie nå. «Revisjonisme» er et stort ord. Man forventer en omfattende diagnose. Hva man i stedet får, er et angrep på min ringe person, for bidrag til de to idéhistoriske verk som nylig er utkommet på Aschehoug. Norsk idéhistorie blir «omskrevet», mener Slagstad, ved at jeg trekker Nasjonal Samling inn i den. Dessuten er jeg for lite opptatt av akademiske ideer, og for sterkt engasjert i politiske eller allmenne tanker.

SOM LESERNE VET og kanskje for lengst er blitt lei av, er det helt sant at jeg anser den nye tankeretning fascismen, som opptrådte så plutselig i Europa etter 1918, som et helt sentralt element i det 20. århundres tenkning. I den opptas århundrets iboende

Hans Fredrik Dahl motsetninger, gjennom den forstår vi både liberalismen, kommunismen, kollektivismen. Og selvfølgelig: den ledet til andre verdenskrig, selve Katastrofen. At den – lykkeligvis – ble nedkjempet i 1945, forhindrer ikke at oppgjøret med den varte lenge etterpå, ja at nesten hele det 20. århundre kan betraktes med den som omdreiningspunkt.

Det er ut fra denne tolkning at de idéhistoriske tekstene jeg har hatt ansvaret for, er organisert. At Slagstad føler utvalget fremmed, må vel ses i sammenheng med at hans egen bok om «De nasjonale strateger» springer over fascismen som retning. Her finner man ingen ting, i praksis ingen ting, om fascismen og krigen 1939-45. Dette er hans valg. At et annet valg skulle bero på «revisjonisme», er vel å trekke uenigheten litt langt?

TO PROFESSORER: Rune Slagstad og Odd-Bjørn Fure har fra ulike utgangspunkt kritisert Hans Fredrik Dahl for revisjonisme.

TEKSTER FRA OG OM fascismen har fått omtrent 1/3 av plassen i Guri Hjeltnes' og mitt utvalg i verket «Norsk tro og tanke». Motstanden og dens ideer står for resten. Jeg skulle tro at dette er rimelig balansert, og at det til sammen gir talende uttrykk for tidens ideologiske konflikter.

Men så er det ikke «tidens ideologiske konflikter» Slagstad er opptatt av. Han har et annet siktepunkt for hva faget idéhistorie skal være. Han angriper min bok «De store ideologienes tid» fordi den behandler tidens allmenne tankeliv, slik det speiles i tidsskrifter og debatlitteratur, i brosjyrer og pamfletter. Boka er ikke rettet mot akademiske aktører, de lærde på Universitetet. Professorene trekkes stort sett bare inn der de opptre som talere i radio. Og professorer i faget idéhistorie tillegges vekt bare når de ytrer seg hørbart i den allmenne idédebatt.

Slagstad, derimot, forutsetter at idéhistorien skrives som lærdoms historie. Når han etterlyser den ene etter den andre av Universitetets professorer, er det ut fra et annet syn på hva en idéhistorisk framstilling bør handle om. Ingen kan være uenig i at lærdoms historie er et interessant felt. Den store historien om Universitetet i Oslo som er under forberedelse, bør kunne gi noe her. Men den er altså en sak for seg.

AT SLAGSTAD HAR ANDRE MÅL med faget, og andre ambisjoner med egen forskning enn å belyse det generelle tankeliv, må respekteres. Vi må bare venne oss til å leve under forutsetningen om pluralisme.

Også Odd-Bjørn Fure er bekymret over revisjonismen. Og han ser en «dyp, symbolsk betydning» (NRK 31. august) i en kommersiell hendelse – den, at jeg har kjøpt aksjer i det veste Historisk Forlag. Symbolikken ligger i at forlaget tidligere var eid av de såkalte gammelnazistene, hvilket skal gi en dyp mening.

Men det er faktisk ikke uvanlig i Norge at forlag skifter eiere og dermed profil. Da Barthold A. Butenschøn kjøpte Dreyer, vendte han i løpet av få år forlaget fra vestlandspietisme til rommelig kulturforlag. Aschehoug kjøpte Oktober, og omgjorde ml-ernes og stalinistenes forlag til et allmennforlag. Tiden forsvarer ikke lenger i tykt og tynt Youngstorget, når det eies av Gyldendal. Og lilleputten Historisk Forlag er ikke lenger et gammelnazistisk, men et nytt forlag.

Det symbolske her er vel ikke knyttet til noen enkelt person. Det ligger i at det 20. århundres tunge og dystre ideologier avvikes, politisk, ideologisk og institusjonelt.

Det skal vi da bare være glad for?